

DE DROOM VAN BOEKELO RICHTING 2050

Dorpsplan 2.0: Een kompas voor de toekomst

In 2018/19 heeft de Dorpsraad Boekelo samen met een 'doe-groep' bestaande uit enthousiaste Boekeloërs een dorpsplan gericht op de periode 2020 tot 2030 geschreven. Dit is in 2020 gepubliceerd onder de titel '**De Droom van Boekelo; een kompas voor de toekomst**'. Inmiddels zijn 4 jaren verstreken, zijn diverse bepalende documenten verschenen en hebben diverse ontwikkelingen plaatsgevonden. Het is tijd voor revisie van het dorpsplan.

In 2022 is de gemeente Enschede gestart met het opstellen van de 'Omgevingsvisie 2050'. Als bouwsteen hiervoor is in november 2022 de 'Ruimtelijke ambitie Enschede 2050' gepubliceerd (Ref. 1) waarin de identiteit van Enschede wordt gevat in drie kenmerkende thema's:

- Enschede als Groene leefstad
- Enschede als Ondernemende kennisstad
- Enschede als Internationale grensstad

Een tweede bouwsteen is de notitie Ruimtelijke Toekomstverkenningen die ook in november 2022 is gepubliceerd (Ref. 2). Hierin worden vier mogelijke ruimtelijke toekomst(en) beschreven voor de gemeente Enschede over 20 tot 30 jaar (zie Bijlage A voor meer informatie). Augustus 2023 is een concept notitie Toekomstbeeld Enschede gepubliceerd waarin wordt voorgesteld te kiezen voor de ontwikkeling van de '**Internationale Corridorstad met vitale Bronpunten**'. Met de Bronpunten als grote voorzieningclusters met winkelcentra (Ref. 3).

Boekelo en Omgevingsvisie Enschede

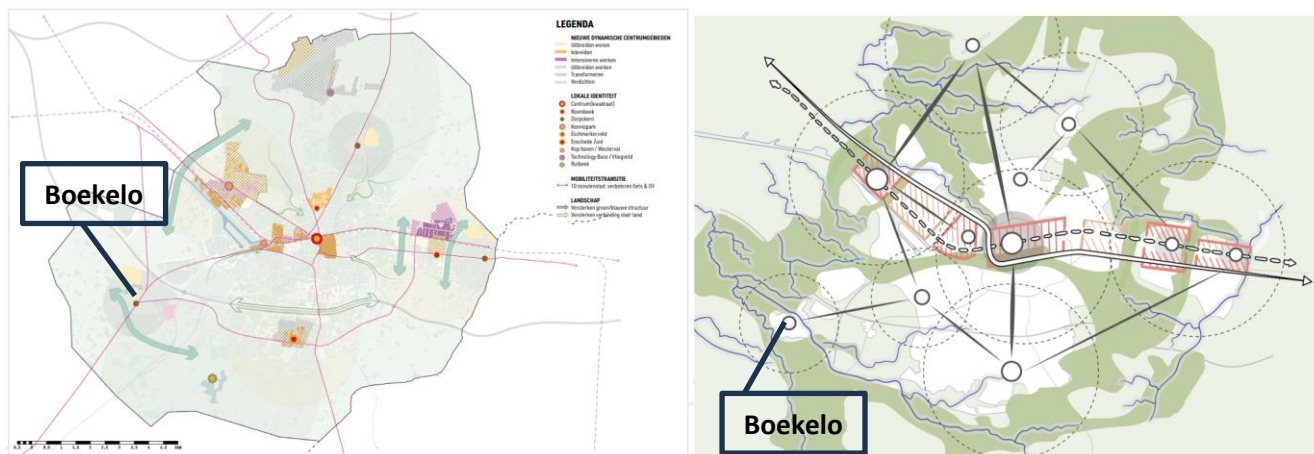
De Omgevingsvisie Enschede omvat de ontwikkeling van Enschede tot (en voorbij) 2050 terwijl '**De Droom van Boekelo**' 2030 als richtpunt heeft. Daar waar plannen tot 2030 al redelijk concreet (nog 7 jaar) kunnen worden gemaakt is 2050 verder weg met dientengevolge veel onzekerheden. Maar ondanks dat vindt de Dorpsraad Boekelo het belangrijk bij te dragen aan de Omgevingsvisie 2050 van Enschede. Dit om de toekomst van Boekelo binnen de gemeente Enschede te waarborgen en een bijdrage te leveren aan de uitdagingen waar de gemeente Enschede voor staat.

Besloten is voor de toekomstvisie van Boekelo richting 2050 '**De Droom van Boekelo**' als basis te gebruiken, deze te actualiseren en 'dromen over de toekomst richting 2050' toe te voegen. Resultierend in het dorpsplan '**De Droom van Boekelo richting 2050; een kompas voor de toekomst**'.

Net als het vorige dorpsplan is ook dit een plan ván en vóór de inwoners van Boekelo, een dynamisch document dat in de loop der jaren in samenspraak met de inwoners zal worden geactualiseerd.

Bronpunt Boekelo

In de Internationale Corridorstad met vitale Bronpunten is Boekelo een typisch voorbeeld van een Bronpunt (zoals is aangegeven in figuur 1). In de Ruimtelijke Toekomstverkenningen van de Gemeente Enschede (Ref. 2) staat het volgende over de Bronpunten variant: '*We bouwen voort op de **aanwezige lokale identiteit**. Zo houdt Enschede haar wortels in het verleden en groeit naar een passende toekomst. **Binnen** de aangewezen kernen zijn alle voorzieningen binnen tien minuten bereikbaar. Dat komt ook de inclusiviteit ten goede, want zo kan iedereen meedoen. Ook voor mensen die slecht ter been zijn of geen auto hebben, is groen toch dichtbij. Daarbij vormen de verschillende centra een lokale gemeenschap, wat een prettig en verbonden leefklimaat tot gevolg heeft.*' Voor meer informatie over het Bronpunten zie Bijlage B.

Figuur 1. 'Ruimtelijke Toekomstverkenning' Bronpuntenstad, links (Ref. 2) en Internationale Corridorstad met vitale Bronpunten uit concept notitie 'Toekomstbeeld Enschede', rechts (Ref. 3)

Verschillende thema's

Het aantal thema's in deze nieuwe 2.0 versie van 'De Droom van Boekelo' is uitgebreid met een zesde thema: 'Energie en duurzaamheid'. Een zeer belangrijk thema voor de komende decennia. Verder zijn drie sub-onderwerpen (in rood aangegeven) toegevoegd. Dit resulteert in de volgende zes thema's:

- Wonen en leven
- Verkeer en veiligheid
- Natuur, milieu en **buitengebied**
- Cultuur, sport en onderwijs
- Voorzieningen, winkelbestand en **bedrijven**
- **Energie** en duurzaamheid

De droom van Boekelo richting 2050

Alle opgehaalde informatie tijdens een aantal drukbezochte openbare dorpsraadvergaderingen in 2023 is verwerkt en vervolgens door de leden van de dorpsraad en een werkgroep van inwoners en een vertegenwoordiger van de Buurtkring Usselo verder uitgewerkt, aangevuld en verwerkt in het dorpsplan. Dit document is een tussenstand: het proces dat de dorpsraad samen met de inwoners is ingegaan is nooit af. Voor nu mag het worden beschouwd als een kompas, een richtinggevend document voor de toekomst van Boekelo. Het dorpsplan **De droom van Boekelo richting 2050** is een proces en zal dan ook in de loop der jaren terugkomen op de agenda van de openbare dorpsraadvergaderingen.

Het dorpsplan is als volgt geschreven: elk thema is uitgesplitst in 'inwoners dromen...', 'de dorpsraad vult aan...' en 'de toekomst richting 2050' gelardeerd met 'intermezzo's'. Net als in de eerste versie van De droom van Boekelo is onder het kopje 'inwoners dromen...' te lezen wat is opgehaald bij inwoners, dit zijn meningen - er is geen oordeel te geven over het draagvlak hiervoor. Onder het kopje 'de dorpsraad vult aan...' zijn waar nuttig en nodig al enkele keuzes gemaakt. Onder het kopje 'De toekomst richting 2050' staan de ideeën over de toekomst tot 2050 die tijdens de dorpsraadvergaderingen in 2023 zijn opgehaald en nog niet in het dorpsplan 2020-2030 waren verwoord.

Met dit plan wil de dorpsraad met enige regelmaat concrete uitvoeringsplannen opzetten en actie ondernemen, samen met u: de inwoners van ons mooie dorp!

Demografische ontwikkelingen

Cijfers postcodegebied 7548 (grotweg wijken 'Dorp Boekelo' plus 'Boekelerveld' (Ref. 4 en bijlage C).

[xxxx]=op basis postcode gebied.

In 2002: aantal inwoners dorp: 1953	aantal inwoners buitengebied: 845 [1057]	totaal: 2798 [3010]
In 2012: aantal inwoners dorp: 2346	aantal inwoners buitengebied: 918 [1149]	totaal: 3264 [3495]
In 2018: aantal inwoners dorp: 2512	aantal inwoners buitengebied: 987 [1208]	totaal: 3499 [3720]
In 2023: aantal inwoners dorp: 2680	aantal inwoners buitengebied: 1030 [1260]	totaal: 3710 [3940]

	Huishoudenssamenstelling			
Perioden	Totaal particuliere huishoudens	Eenpersoons-huishouden	Meerpersoonshuishouden met kinderen	Meerpersoonshuishouden zonder kinderen
2002	1235	310	455	475
2012	1515	425	535	555
2018	1630	465	535	630
2021	1700	505	550	645
2023	1730	515	565	650

Periode 2018-2023

- Alleenstaanden (eenpersoonshuishoudens) is de groep die het meeste groeit
- Jeugd is in aantal toegenomen, sinds 2021 neemt de baby boom af (0-5 jaar). Groei verplaatst zich naar 5-15 jarigen
- Groei aantal senioren 60+
- Grote groei (jeugd-)sport in Boekelo (dit heeft natuurlijk te maken met de groei van de jeugd in Boekelo, maar ook met aantrekkingskracht van de Zweede, ook voor gezinnen uit Enschede

Thema 1: Wonen en leven

Inwoners dromen...

Boekelo is een dorp, een plaats met een dorps karakter. Het vele groen en de open ruimtes moeten behouden blijven. Boekelo hoeft niet te groeien, althans niet grootschalig. Een enkele woning op beschikbare plaatsen is haalbaar. Denk dan aan de grond die vrijvalt door de aanstaande sloop van de gymzaal.

Zeker sinds de bouw van de Bleekerij is een **gevarieerd woningbestand** ontstaan. Toch mist het dorp voldoende woningen voor senioren en voor starters. Het dorp mist daarbij ook woningen waar intensievere zorg voor senioren mogelijk is. Maak **een leven lang wonen in Boekelo** mogelijk en pas de eventuele zorg daarop aan.

De dorpsraad vult aan...

De gemiddelde Boekeloër heeft bewust gekozen voor wonen in een dorp. Regelmatig is de opmerking gehoord dat het dorp niet groter hoeft te worden en groen moet blijven. Deze opmerkingen verdienen wel nuancering. Gezien de landelijke trend van de **bevolkingsgroei** zal er sowieso behoefte zijn aan meer woningen. Daarnaast is net als landelijk ook in Boekelo sprake van vergrijzing en ontgroening. Om in- en doorstroom te bevorderen en voorzieningen op peil te houden van Bronpunt Boekelo is de dorpsraad voorstander van **gematigde groei voor het dorp vanuit "een leven lang wonen in Boekelo"**.

De dorpsraad zet daarbij in op een evenwichtige verdeling tussen inbreiding en uitbreiding. Bij inbreiding wordt gedacht aan de plaats van de huidige gymzaal en in de toekomst mogelijk de locaties van de huidige basisscholen.

Een zeker aantal **sociale huurwoningen** moet beschikbaar blijven. Omdat moeilijk is in te schatten hoeveel, zal de dorpsraad hier de komende tijd maar ook verder in de toekomst actie op moeten ondernemen door in gesprek te gaan met **woningcorporaties**.

Daarnaast pleit de dorpsraad voor het uitbreiden van het bestand van **leeftijdsbestendige woningen**.

CONCEPT

CONCEPT

CONCEPT

Al vele jaren geleden is het gebied de Kwinkel aangewezen als potentiële bouwlocatie. Begin 2000 is de planvorming daarvoor tijdelijk beëindigd omdat door het faillissement van Texoprint de locatie van deze fabriek beschikbaar kwam als bouwlocatie. Nu de Bleekerij is afgebouwd, is de dorpsraad van mening dat de **planvorming** voor de Kwinkel (her)opgestart kan worden. In juni 2023 heeft het college van B&W daarop de Kwinkel aangewezen als uitbreidingsrichting voor woningbouw.

Teesinkweide

De dorpsraad maakt zich zorgen over de toekomst van dit fraaie terrein, zij zou graag zien dat de **maatschappelijke functie** van dit terrein snel wordt ingevuld zodra het niet meer wordt gebruikt als opvanglocatie voor Oekraïense vluchtelingen.

De dorpsraad ziet voor het complex een passende functie voor bijvoorbeeld zorg, mogelijk onderwijs of woonruimte voor senioren (bijvoorbeeld 'senioren hofjes'). De combinatie **onderwijs** en **senioren hofjes** zou verbindend kunnen werken tussen jeugd en senioren, waarbij de nabijheid van de Zweede voor de scholen evidente voordelen biedt.

Boerderij de Mans en gymnastieklokaal

Dit betreft niet alleen het terrein en de boerderij de Mans, maar een groter gebied met de **oude gymzaal**. De dorpsraad wil **invloed** hebben op de toekomstige bestemming van de boerderij en de oude gymzaal. Voor de gymzaal worden een aantal mogelijkheden gezien, zoals wonen al dan niet gecombineerd met werk, een interne verbouwing naar kleine woon- of werkeenheden. Gezien de **bepalingen als rijksmonument** voor de boerderij de Mans is een woonfunctie niet waarschijnlijk. De dorpsraad ziet meer mogelijkheden voor de inzet van werk in combinatie met maatschappelijke functies zoals bijvoorbeeld een museum, bibliotheek, informatiepunt digitale overheid, een zorgondersteuningspunt en mogelijk als 'Huiskamer van het dorp'

De toekomst richting 2050.

Boekelo en omgeving heeft momenteel ruim 3900 inwoners. Met de doelstelling '**Een leven lang wonen in Boekelo**' moet de woningvoorraad vooral worden aangevuld voor starters en senioren. Door verdunning in deze groep, zal de huishoudgrootte naar schatting gemiddeld 1,5 persoon per woning bedragen. Geschat is dat tot 2030 een toename van ongeveer 110 woningen gewenst is om het dorp leefbaar te houden wat neerkomt op ongeveer 165 inwoners. Een gematigde groei waarbij het op peil blijven van voorzieningen, het verenigingsleven, winkelbestand zoals een supermarkt en de leefbaarheid in het Bronpunt Boekelo wordt versterkt.

Als Boekelo evenredig meegroeit met Enschede zal het aantal inwoners in 2050 toegenomen zijn met ongeveer 350 inwoners. Dit zou inhouden dat Boekelo tot 2050 (uitgaande van een evenredige groei met Enschede) met nog ongeveer 150 inwoners of 75 tot 100 woningen extra moet groeien.

De gemeente en dorpsraad hebben vooral invloed op het segment van starters en de woningbehoefte voor de laatste-fase via sociale woningbouw. In de nieuwe wet Regie op de Volkshuisvesting (die naar verwachting 1 januari 2024 van kracht wordt) kan maximaal 50% van de woningen worden toegewezen aan mensen (jongeren en senioren) die gebonden zijn aan Boekelo en omgeving, mits de gemeente hiervoor tot een Huisvestingsverordening heeft besloten. De dorpsraad focust zich op de invoering van een dergelijk voorkeursbeleid om sturing te geven vanuit de doelstelling '**Een leven lang wonen in Boekelo**'.

Intermezzo 'Voorrang 55+ inwoners kleine kernen'

In 2021/22 is voor huurwoningen voor senioren in Boekelo een geslaagde proef 'Voorrang 55+ inwoners kleine kernen' geweest. Om dit voorrangsbeleid voor Boekeloërs (jong en oud) structureel te maken moet dit worden opgenomen in een huisvestingsverordening van de gemeente Enschede.

Het woningbestand moet een goede mix zijn van huur- en sociale huurwoningen en (betaalbare) koopwoningen voor de diverse doelgroepen; één- en tweepersoonshuishoudens, gezinnen, samengestelde gezinnen, jongeren, starters en senioren.

Inbreiden en nieuwbouw zijn nodig om de gematigde groei te realiseren. Om voldoende en betaalbare wooneenheden in te breiden is het nodig om na te denken over verdiepingsbouw met behoud van het dorpskarakter van Boekelo (voorbeeld

Boekelose Stoombrokerij). Streven is om op locaties die in het dorp vrijkomen zo snel mogelijk in te breiden. Ter vermijding van verkeerde keuzes in woonvormen is een dynamisch lange termijn plan nodig zodat snel de juiste woonvorm kan worden gekozen als het moment daar is.

Eén van de kenmerkende thema's waar Enschede zich mee identificeert is de Groene leefstad. Voor Boekelo betekent dit dat de Kwinkel 'in het groen' niet ten koste mag gaan van bestaande wijken die dan niet meer 'in of naast het groen' liggen. De uitdaging is: wat is een groen ingepaste woonwijk, waar alle bewoners een flinke mate van 'wonen in of naast het groen' beleven? Dat gaat verder dan een paar bomen en een wadi in de wijk. Gezien de opdracht om betaalbaar, levensbestendig en sociaal te bouwen en niet alleen grote villa's, is een vernieuwende aanpak nodig.

Intermezzo 'Wonen in het groen'

De Doolhof ligt nu mooi aan het groen. De bewoners zien reeën die van het bosje nabij het centrum van Boekelo via de weilanden naar het ecoduct over de A35 lopen. Kortom, het Doolhof ligt in het groen. Wordt nu een redelijk standaard wijkje op de Kwinkel gebouwd, dan kijkt het Doolhof uit op een woonwijk. Het bosje is nauwelijks meer bereikbaar voor de reeën en het Doolhof is GEEN wijk in het groen meer. De nieuwe wijk kijkt wel weer uit op het groen. Nettoresultaat één wijk in het groen erbij, één wijk in het groen er af, netto winst: nul wijken in het groen! Voorkom dit door geen 'standaard wijkje' te ontwikkelen maar een nieuw groen wijkje waarbij wordt gestreefd naar behoud van de groen beleving van de bewoners in de bestaande bebouwing.

Als op de langere termijn (na 2050) meer nieuwbouw nodig zou zijn, zou kunnen worden gedacht aan het deel van Boekelo waar nu nog het bedrijventerrein 'de Plooy' ligt. Dit deel ligt in de nabijheid van het centrum en houdt Boekelo als woongemeenschap compact. Dit houdt wel in dat elders in Boekelo terrein voor werken/bedrijvigheid beschikbaar moet zijn (zie Thema 'Voorzieningen, Winkelbestand en Bedrijven')

Thema 2: Verkeer en veiligheid

Inwoners dromen...

Anno 2023 zijn er zorgen over het **verkeer** en de **verkeersveiligheid** in Boekelo. Er wordt te hard gereden op alle doorgaande wegen. De komende jaren moeten maatregelen getroffen worden die de snelheid verminderen. Die maatregelen betreffen de inrichting van de wegen, bijvoorbeeld met drempels en handhaving. Ook is er behoefte aan enkele **zebrapaden**. Bijvoorbeeld tussen de Bleekerij en het pad dat leidt naar de Molenbeek.

In het centrum is overlast van grote vrachtwagens en landbouwverkeer. De dorpsraad is uitgedaagd om maatregelen voor te stellen die het **vrachtverkeer reduceren**.

Alom zijn er **zorgen** over het fietsverkeer bij de Zweede. De wegversmalling wordt als gevaarlijk gezien. En de oversteek voor fietsers is onduidelijk. Ook de vele kinderen en volwassenen die oversteken vanaf de Zweede leveren gevaarlijke situaties op. De vraag aan de dorpsraad is om te regelen dat het **fietspad** wordt doorgetrokken tot aan de Verzetslaan.

Dorpsraad vult aan...

Er zijn verschillende opmerkingen gemaakt over **te hoge snelheid** van (met name) auto's in het dorp. Veel wegen zijn de afgelopen jaren aangepast door de aanleg van drempels. Bij de ingangen van het dorp zijn versmallingen aangelegd en het hele dorp is **30 km zone**. De inrichting van de straten met optische en fysieke snelheidsbeperkende maatregelen lokt snel rijden niet uit. Daarbij moeten we ons realiseren dat het dorp enkele lange doorgaande wegen kent. Het verder **reduceren** van doorgaand verkeer is moeilijk en verdere rigoureuze aanpassingen en herinrichting van de wegen (op Boekelose- en Beckumerstraat en Windmolenweg na) ligt niet voor de hand. Uit metingen is gebleken dat de opening van de nieuwe N18 tot **minder doorgaand verkeer** in Boekelo heeft geleid. Vermoedelijk zal de afwaardering van de Haaksbergerstraat (oude N18) hier ook een positieve invloed op hebben.

Veilig oversteken

Opmerkingen zijn gemaakt over met name het oversteken van de Boekelose- en Beckumerstraat bij de Windmolenweg, hoek Diamantstraat, en tegenover de ingang van de Bleekerij. Gevraagd wordt om de aanleg van **zebrapaden**. Ook een enkele

CONCEPT

CONCEPT

CONCEPT

fietsoversteek wordt als **gevaarlijk** benoemd, bijvoorbeeld het fietspad Beckumerstraat vlakbij boerderij de Mans en bij de ingang van de Zweede. De dorpsraad zal in overleg met de gemeente nagaan of enkele **incidentele aanpassingen** mogelijk zijn bij de genoemde oversteken. Voor de **bereikbaarheid** van de Zweede per fiets of lopend is een ontsluiting via de Landsteinerlaan nadrukkelijk gewenst, mede gezien het toenemende gebruik van de Zweede, o.a. door de scholen.

Gedragsverandering

Verdere acties moeten het accent leggen op **gedragsverandering**. Een aantal chauffeurs houdt zich redelijk aan de 30 km. Een groot deel zit daar tot 10 km boven, maar de uitschieters die er altijd zijn, bepalen het beeld. Uit onderzoek blijkt overigens dat wat voor een voetganger snel lijkt, door de automobilist anders wordt ervaren.

Voor het stimuleren van gedragsverandering naar de **gewenste snelheid** stelt de dorpsraad permanent plaatsing van glimlachpalen voor. Ook wordt voorgesteld om opnieuw snelheidsmetingen te doen in combinatie met een kentekenregistratie. De verwachting is namelijk dat een substantieel deel van de 'overtreders' inwoners van Boekelo zijn.

Verschillende inwoners klagen over het, in hun ogen, vele vracht- en landbouwverkeer. Veelal betreft het dan ook bestemmingsverkeer. En aangezien in het buitengebied verschillende boerenbedrijven actief zijn die hun gronden moeten bereiken is dit verkeer nauwelijks te beïnvloeden. Daarbij geldt ook dat bevoorrading van winkels en bedrijven noodzakelijk is. In dit kader stelt de dorpsraad voor om onderzoek te doen naar een meer optimale laad- en losplaats, met name voor de supermarkt, om overlast te beperken.

De toekomst richting 2050.

De Boekelose- en Beckumerstraat en de Windmolenweg blijven belangrijke doorgangsroutes voor lokaal landbouw- en vrachtverkeer maar ook voor schoolgaande jeugd op de fiets. Deze routes moeten zodanig worden ingericht dat ze veilig zijn voor alle weggebruikers en er kan worden gehandhaafd. Daarnaast moet nog eens goed worden onderzocht in hoeverre de hiervoor genoemde doorgangsroutes kunnen worden ontlast door doorgaand verkeer om te leiden over bestaande wegen en/of nieuwe of aangepaste wegdelen.

Door de toenemende bezoekersaantallen van MFA de Zweede moet de ontsluiting met de Boekelosestraat worden aangepast zodat deze veilig is voor gemengde verkeersstromen (voertuigen, fietsers en voetgangers). Bij de aanpassing moet ook rekening worden gehouden met de Military.

Doorgaand vrachtverkeer moet worden ontmoedigd door Boekelo te gaan door o.a. snelheid remmende maatregelen en afsluiten van sluiproutes. Voor vrachtverkeer van en naar Vénilia moet een mogelijkheid komen om vanaf de A35 en N18 rechtstreeks via Brouwerslaan/Winterhaarweg de fabriek te bereiken.

In het kader van de '10 minuten stad', zoals eerder onder 'Bronpunt Boekelo' beschreven, biedt het fietspad tussen Usselo en Boekelo een uitstekende mogelijkheid voor Usselo gebruik te maken van het voorzieningencluster en winkelcentrum in Bronpunt Boekelo. Daarnaast is een goede fiets en OV-verbinding tussen Boekelo en de omringende Bronpunten, de OV-knooppunten in de Corridorstad en het centrum van Enschede een noodzaak. Een goede dagelijkse OV-verbinding die ook 's avonds en op zondagen beschikbaar is, is essentieel voor de leefbaarheid en draagt bij aan het reduceren van het gebruik van de auto en de parkeerdruk in het centrum en de OV-knooppunten.

Thema 3: Natuur, milieu en buitengebied

Inwoners dromen...

Boekelo is een **groen dorp**. Dat moet zo blijven. Bij alle initiatieven m.b.t. verdere ontwikkeling van groene gebieden en vrijvallend akker- en weiland rondom het dorp moet hiermee rekening worden gehouden. Gezien de toename van verschillende ongewenste diersoorten als **eikenprocessierups** en invasieve plantensoorten als de **Japanse duizendknoop**, wordt alertheid gevraagd met betrekking tot de mogelijkheden tot bestrijding.

Dorpsraad vult aan...

Om Boekelo heen ligt een uitgebreid **buitengebied**. Deels het typisch Twentse coulisselandschap met bos en bospartijen. Hierin liggen een aantal fraaie huizen en boerderijen die deels niet meer als boerderij in gebruik zijn. Ook natuurgebied het Buurserzand maakt deel uit van het buitengebied. Door de aanleg van de nieuwe N18 is het gebied doorsneden. Tot op heden is de inzet van het beleid van de dorpsraad geweest: het conserveren van het bestaande. En daar waar bepaalde **veranderingen** gewenst zijn, wordt geprobeerd maximaal de **natuurwaarden** te behouden. Voor de bouw van huizen geldt de zogenaamde rood-voor-rood regeling. De dorpsraad blijft zich inzetten voor het behoud van het landelijk gebied waar het huidige bestemmingsplan Buitengebied Noord-West d.d. 2014 nog steeds actueel is.

In het buitengebied is ruimte voor verschillende **toeristische en recreatieve activiteiten**. Met betrekking tot de ontwikkeling van nieuwe activiteiten zal de dorpsraad zich positief, **kritisch** maar ook terughoudend opstellen. Er wordt nagegaan of meer en aansluitende wandelpaden in het gebied aangelegd kunnen worden. Tegen een eventuele doorsnijding van ons gebied met de zogenaamde Noordtak van de **Betuwelijn** zal de dorpsraad zich verzetten.

=====

De toekomst richting 2050.

Het buitengebied van Boekelo kenmerkt zich door het coulissen landschap, agrarische bedrijven en authentieke woningen. Richting 2050 moet dit mooie landschap behouden blijven. Dit kan worden gerealiseerd door het stimuleren van **duurzame landbouw** die voldoende toekomstperspectief biedt voor alle bewoners/agrariërs in het buitengebied. Hierbij kunnen agrarische bedrijven via energieopwekking/biogas/koolstofkringloop, CO2 vastlegging en **voedselbossen**, niet alleen zichzelf verduurzamen maar ook het dorp. **Groenblauwe** diensten moeten ervoor zorgen dat het landschap inclusief **natuur en bomen**, onderhouden wordt m.b.t. snoeien/aanplanten, houtwallen, waterbeheer etc.

Momenteel wordt het buitengebied van Boekelo aan drie zijden begrensd door grote infrastructurele objecten (A35 aan de noordkant en N18 aan oost- en zuidkant). De enige 'vrije toegang' tot de natuur in het buitengebied aan de westkant dreigt te worden afgesloten door de plannen rond de Noordtak. Daarom en door de impact van de Noordtak op de natuur, het milieu en leefomgeving is er **geen plaats voor de Noordtak**.

Denk bij bouwen in het groen ook aan **'Vertikaal groen bouwen'**, dus met daktuinen, balkontuinen, etc. **Geen parkeerterreinen** maar parkeren onder of bij voorkeur bovenop gebouwen/woningen.

De dorpen Boekelo en Usselo moeten omringd blijven door sterke groenvoorzieningen. Groen tot in het centrum. Je moet in een paar minuten in de vrije natuur kunnen (blijven) staan via een netwerk van (wandel-, fiets-, paardrij-, mountainbike-, ...) paden. Bij het inrichten van de paden moet rekening worden gehouden met de toegankelijkheid voor mensen met kinderwagens en mensen die slecht ter been zijn zodat die al dan niet met een rollator of scootmobiel ook volop kunnen recreëren in de omgeving.

Intermezzo 'Versterking van de Natuur' rond Boekelo en Usselo

- *De Stemlande Es is globaal gelegen tussen de Beckumerstraat en de Weisinkhoekweg, tussen de Boekelerbeek en de Teesinkbeek. De Stemlande Es is sinds de ruilverkaveling Enschede Zuid in het bezit van de Provincie en heeft een oppervlak van 4,5 ha. De Stemlande Es heeft een mooie bolling waarvan een natuurterrein gemaakt zou kunnen worden, een heideveld dicht bij het centrum van Boekelo.*
- *Versterk de ecologische verbindingzone vanuit het Haaksbergerveen / Buurserzand ten zuiden en oosten van Boekelo via de Weele en Teesinkbos richting enerzijds Beckum (Stepelo) / Delden (Twickel) en anderzijds Tweekelo. Ontsluit het gebied tussen het Rutbekerveld / Rutbeek aan de zuid-oostkant van Boekelo en Usselo en de Houwbeek / Teesinkbeek aan de noordkant door de inrichting van wandel- en fietspaden (onder andere de LF4 Midden Nederland & Rondje Enschede) richting Rutbeek, Buurserzand.*

Thema 4: Cultuur, sport en onderwijs

Inwoners dromen...

Cultuur, sport en onderwijs dragen bij aan de leefbaarheid en sociale-cohesie van Boekelo, Usselo en omgeving. Het verdient aanbeveling om een samenhangend plan voor de verdere **ontwikkeling** van **sport en cultuur** te maken. Momenteel is er een beweging dat meer initiatieven richting de Tweede gaan. Bijvoorbeeld het vertrek van **Koningsdag** uit het centrum van het dorp werd nogal eens genoemd als onwenselijk. Daarom is **Koningsdag** in 2023 weer in het centrum gehouden.

Een plan voor **spelen in de openbare ruimte** is gewenst, waarbij ook aandacht moet zijn voor de oudere jeugd. In het verleden is op twee plaatsen natuurlijk spelen ontwikkeld. De huidige natuurlijk spelen plek bij de Mans is begin 2023 opnieuw ingericht en voor de plek bij de Blekerij worden nu nieuwe plannen gemaakt voor herinrichting.

=====

Dorpsraad vult aan...

De Zweede

MFA de Zweede is uitgebreid met een **sportzaal** (dubbel gymlokaal) die in september 2022 in gebruik is genomen. Het is noodzakelijk een beeld te hebben over de verdeling van voorzieningen over het dorp en een mening te kunnen geven over welke activiteiten op de Zweede kunnen plaatsvinden en welke in het dorp beter tot hun recht komen.

De dorpsraad ziet de Zweede zich vooral ontwikkelen als **centrum voor sport, beweging en jeugd**. Daarbij horen bijvoorbeeld muziekactiviteiten, dans, scholen, sport en naschoolse opvang. Verder is de Zweede geschikt voor grote, incidentele evenementen vanwege de **grote zaal** en vele **faciliteiten**. Belangrijk is de faciliteiten in De Zweede 'up to date' te houden en afhankelijk van de groei eventueel verder uit te breiden. Verdere ontwikkeling van horeca (feesten en partijen) is ongewenst. Activiteiten voor senioren (Huiskamer van het Dorp) en activiteiten die gepaard gaan met horeca passen beter in het dorp. Denk aan dorpsevenementen, als het door de BOV georganiseerde **Pinksterfestival**, de **Oude Voertuigen dag** en de **Kerstmarkt**. Voor een enkel cultureel evenement zouden de sportzaal en sportpark gebruikt kunnen worden indien in het dorp onvoldoende mogelijkheden daarvoor aanwezig zijn.

Scholen

De **leerlingenprognoses** voor de basisscholen zien er voor de komende 10 jaar positief uit. Als één van de basisvoorzieningen voor het dorp een goed vooruitzicht. De huidige schoolgebouwen zijn **niet toekomstbestendig** waardoor nieuwbouw noodzakelijk is. Het beleid van de gemeente is te streven naar nieuwbouw van uni-locaties van scholen. Voor Bronpunt Boekelo is het streven om deze uni-locatie te ontwikkelen tot een 'Integraal Kind Centrum' (IKC) met naast basisonderwijs, voor- en naschoolse opvang en speel- en ontspanningsfaciliteiten zoals een belevingsboerderij in de nabijheid. In 2023 heeft de gemeente besloten een haalbaarheidsonderzoek te gaan uitvoeren naar het voorterrein van de Zweede als uni-locatie.

Het voorterrein van de Zweede

Op dit moment wordt het voorterrein van de Zweede jaarlijks korte tijd gebruikt ten tijde van de Military. Het terrein zou voldoende ruimte bieden voor de nieuwbouw van de scholen én een belevingsboerderij. Deze laatste als eigentijdse voorziening, die enerzijds naadloos aansluit bij de Zweede als centrum voor **sport, beweging en jeugd**; en anderzijds, door de ligging in de naaste omgeving van Teesinkweide, waarover eerder al een wenselijke bestemming in dit document is genoemd, ook inclusiviteit bevordert en verbindend kan werken tussen jeugd, senioren en doelgroepen voor dagbesteding.

=====

De toekomst richting 2050.

Cultuur, sport en (basis) onderwijs zijn zeer belangrijke voorzieningen voor het leefbaar houden van Bronpunt Boekelo en het naburige Usselo. Daarbij is het belangrijk om aandacht te hebben voor inwoners van jong tot oud. Dit geldt ook voor onderwijs. Jongeren gaan naar de basisschool maar senioren volgen cursussen zoals een computercursus in de '**Huiskamer van het dorp**'. Deze laatste speelt een belangrijke rol als plek in het dorp waar senioren bij elkaar komen en moet als zodanig blijven bestaan binnen het voorzieningencluster van het Bronpunt. Goed basisonderwijs in moderne gebouwen in Bronpunt Boekelo is belangrijk voor jonge gezinnen die weer nodig zijn voor het leefbaar houden van Boekelo en Usselo. Dit zijn belangrijke ingrediënten voor **een leven lang wonen** waar continue aandacht voor moet zijn.

Thema 5: Voorzieningen, winkelbestand en bedrijven

Inwoners dromen...

Een dorp als Boekelo kan niet zonder de **middenstand**; deze zorgt voor levendigheid in het dorp, de **sociale cohesie** en daarbij ook de noodzakelijke voorzieningen voor de minder mobiele bewoners van Boekelo. Er was enige tijd sprake van een

toenemende leegstand in het **winkelbestand**. Maar de afgelopen jaren is er een drogisterij bij gekomen, opvolging in de vrijkomende horeca gelegenheden gerealiseerd en zijn de overige leeggekomen bedrijfspanden ook weer gevuld. De droom is dat er in Boekelo een bakkerij annex koffieschenkerij komt.

Over het algemeen worden de voorzieningen in het dorp **hoog gewaardeerd**. Een aantal zaken kunnen worden verbeterd. Zo wordt over de buurtbus opgemerkt dat die bus ook in het weekeinde en in de avond zou moeten rijden. Verder wordt de **Bibliobus** nog steeds erg gemist.

=====

Dorpsraad vult aan...

Winkelbestand

Tijdens gesprekken met verschillende winkeliers en inwoners is naar voren gekomen dat er een grotere behoefte is aan meer **diversiteit aan winkels** waarbij gedacht kan worden aan een groenteboer en bakker/koffiehuis. De dorpsraad ziet zichzelf niet als de **kartrekker** voor het zoeken naar nieuwe winkels, hiervoor zouden wij juist de inwoners van Boekelo en het brede netwerk dat zij hebben willen **inzetten**.

Wel ziet de dorpsraad het belang van de **centrumwinkeliers** om zich te onderscheiden tussen de overige BOV ondernemers. Hiervoor gaat de dorpsraad een overleg initiëren waarbij het doel is om meer **samenwerking** te krijgen tussen de centrum ondernemers en daarbij een betere afstemming en benadering komt. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan de (continuering van de) **wekelijkse markt**.

Toerisme

Boekelo is als onderdeel van Twente een fraai gebied dat uitnodigt tot (korte) **vakanties**. Daarvoor kunnen toeristen verblijven in het aanwezige hotel, op één van de mini-campings of B&B's en zich ontspannen op de terrassen en in de eetgelegenheden in Boekelo en Usselo. De dorpsraad neemt deel aan de **commissie Toerisme** van de Boekelose Ondernemersvereniging. De dorpsraad ziet hier geen aanjagende rol, maar zijn waar nodig en mogelijk, uiteraard altijd bereid tot **samenwerking**.

=====

De toekomst richting 2050.

Behoeft blijft aan de (huidige) supermarkt het liefst in het centrum maar aan de rand van Boekelo al dan niet met een dependance met groenten, fruit en brood in het centrum is ook goed. Belangrijker is dat deze groter is dan de huidige. Het centrum moet gezellig zijn dat zich uit in de bestrating, kleine winkels, terrassen en goede toegankelijkheid met de fiets maar ook met de rollator in een autoluwe omgeving.

Intermezzo 'Bevoorrading centrum'

Voor de bevoorrading van de winkels in het centrum en het meenemen van gekochte producten zijn (vracht)auto's nodig. Om het centrum vriendelijker te maken voor de fietser en voetganger moeten methoden bedacht worden om autoverkeer in het centrum te verminderen. Manieren zijn om voor de bevoorrading bloktijden vast te leggen of alleen in de avonduren of de aflevering te doen bij een centraal punt voor alle winkels. Voor het afhalen van boodschappen/goederen die de consument niet zelf direct kan meenemen (vanwege omvang en/of hoeveelheid) zou ook een centraal punt kunnen worden ingericht waar de consument de gekochte goederen (later) kan afhalen.

Een meerjarig masterplan voor het centrum van het dorp is gewenst. Met daarin hoe de ruimte op en rondom het Schierbeekplein wordt gebruikt en wat met boerderij 'De Mans' en de oude gymzaal gaat gebeuren. Ook moet hierin worden meegenomen hoe het centrum autoluw kan worden gemaakt, de bevoorrading kan plaats vinden en het parkeren kan worden geregeld.

Naast een goed winkelbestand is de mogelijkheid voor vestiging van kleinschalige en/of ambachtelijke bedrijven een belangrijke voorziening die een bijdrage levert aan de werkgelegenheid voor en de leefbaarheid van Boekelo en Usselo. In de Omgevingsvisie Enschede wordt gesproken over Bedrijventerreinen-'Groene werkplekken'. Een dergelijke locatie tussen de Tweede en de N18 kan een waardevolle groene verbinding worden tussen Boekelo en Usselo. Deze locatie zou ook kunnen worden gebruikt voor de bedrijven op de Plooy als na 2050 daar woningen zouden komen zoals wordt voorgesteld onder het thema 'Wonen en Leven'. Wel moet worden gewaakt voor een overmatige groei van het aantal bedrijven en toename van de overlast van (auto-)verkeer. Verder moet de ruimtelijke inrichting zo zijn dat de Tweede en het gebied daarom heen als aparte 'groen omzoomde' entiteit blijft bestaan.

In de toekomstvisie van de gemeente Enschede worden voorzieningenclusters geconcentreerd in de Bronpunten waarvan Boekelo er één is. Een belangrijke voorziening waarin **moet worden geïnvesteerd** is de welzijnszorg in Boekelo. Momenteel wordt al het nodige georganiseerd voor senioren vanuit de **'Huiskamer van het Dorp'** en richt het overlegorgaan **Bookels Höltink** (bestaande uit vertegenwoordigers van o.a. thuiszorg, onderwijs, Zonnebloem, huisartsen- en geestelijke zorg, woningcorporatie, Open Ouderen Werk, kinderopvang en de Dorpsraad als voorzitter) zich op personen in Boekelo en omgeving die niet ten volle kunnen participeren in het dagelijks leven. De Huiskamer van het Dorp en Bookels Höltink vormen een goede basis om binnen het voorzieningencluster van het Bronpunt Boekelo met een extra investering actief bij te dragen aan **het versterken van de sociale cohesie en de realisatie van 'Een leven lang wonen' in Boekelo.**

Thema 6: Energie en duurzaamheid

Dit is een nieuw thema met als nieuw sub-onderwerp 'energie' en het sub-onderwerp 'duurzaamheid' dat in het Dorpsplan 1.0 onder thema 3 viel. De alinea's over duurzaamheid die daar stonden onder de paragrafen 'Inwoners dromen..' en 'Dorpsraad vult aan..' zijn geactualiseerd en hieronder weergegeven.

Inwoners dromen...

Wat betreft het thema **duurzame energie** is vooral opgemerkt dat inwoners eigen verantwoordelijkheid hebben hoe ze dat in wonen en leven vorm en inhoud willen geven. In algemene zin wordt gestreefd naar minder aardgas en meer duurzaam opgewekte elektrische energie.

=====

Dorpsraad vult aan...

Anno 2023 dient iedere stad en ieder dorp een bijdrage te leveren aan een **duurzaam leven**. Zo ook Boekelo. In samenspraak met de gemeente moet worden onderzocht hoe zoveel mogelijk energie duurzaam kan worden opgewekt in Boekelo, Usselo en omgeving.

Opwekking van **elektrische energie** moet aansluiten bij de mogelijkheden van het gebied. Voor Boekelo en omgeving geldt dat (grootschalige) windenergie geen oplossing biedt. Het buitengebied van Boekelo is ongeschikt voor de plaatsing van grote windturbines omdat het relatief dicht is bevolkt en een korte afstand heeft tot de kernen Boekelo en Usselo. Door haar ligging biedt Twente juist uitstekende mogelijkheden voor **zonne-energie**. Steeds meer woningen zijn voorzien van zonnepanelen. De afgelopen jaren is het aantal sterk toegenomen. De dorpsraad juicht dit toe. Daarnaast zal de dorpsraad zich inzetten voor de aanleg van **projecten** met zonnepanelen zodat ook zij die niet zelf in staat zijn om panelen te plaatsen toch kunnen participeren in duurzaam opgewekte elektrische energie.

Gegeven de agrarische omgeving wil de dorpsraad onderzoeken of een **biogasinstallatie** in Boekelo mogelijk is. Die installatie maakt het mogelijk om ook stroom op te wekken op tijdstippen dat de zonnepanelen weinig rendement opleveren.

Duurzaamheid betreft ook het gebruik van materialen in de **openbare ruimte**. De dorpsraad wenst er, in samenspraak met de gemeente, op toe te zien dat de toegepaste materialen duurzaam geproduceerd zijn en dat bij de inrichting ernaar wordt gestreefd om onderhoud te minimaliseren, **reparatie** te prevaleren boven vervanging en materiaal zoveel als mogelijk te **hergebruiken**.

=====

De toekomst richting 2050.

De omgeving van Boekelo en Usselo leent zich niet voor grote windturbines. Beter is om gebruik te maken van meerdere kleine windturbines die lokaal dippen in de opwekking van zonne-energie kunnen opvangen. Opwekking van zonne-energie moet vooral gaan via zonnepanelen op dak en in de bebouwde omgeving (zoals parkeerplaatsen, langs snelwegen zoals de 'Duurzaamheidsroute N35/A35). Landbouw- en natuurgrond is te schaars om grote zonneparken aan te leggen.

Om zeker te zijn van een continue duurzame elektrische stroomvoorziening is het essentieel opslagcapaciteit te hebben in de vorm van thuisbatterijen en/of buurtbatterijen. Momenteel zijn al batterijen op de markt die de 24-uurs dip kunnen opvangen. Maar ook worden installaties ontwikkeld die (overtollige) elektriciteit omzetten in waterstof die later kan worden gebruikt om

de 'seizoens dip' (zomer-herfst-winter-lente) op te vangen. Verder is men bezig met de ontwikkeling van zonnepanelen die direct waterstof genereren. Kortom, de ontwikkelingen op dit gebied zijn veel belovend en gaan snel.

Naast elektrische energie is warmte nodig. Deze kan via een biogasinstallatie worden opgewekt maar ook via zonnecollectoren. Warmte is ook beschikbaar via het warmtenet tussen Twence en de Grolsch. Hier zouden Boekelo en Usselo ook van kunnen profiteren mits de continuïteit (over decennia) van dit netwerk is verzekerd.

Belangrijk voor Boekelo en Usselo is een duurzaam energieplan te maken, rekening houdend met de huidige technologie, de netwerkcongestie en de snelle ontwikkeling van de techniek.

Intermezzo 'Demonstratieprojecten'

- *Momenteel wekt de Zweede zelf een deel van de gebruikte elektriciteit op en is het gebouw voorzien van de nieuwste energiebesparingstechnieken. De uitdaging is om de Zweede wat energieverbruik betreft volledig 'self-supporting' te maken. Er is nog veel dakoppervlak vrij voor zonnepanelen. Ook kan de parkeerplaats worden overdekt en bedekt met zonnepanelen. Verder kunnen 1 of 2 kleine windturbines (tot 50 meter) worden geplaatst. Om continue verzekerd te zijn van voldoende elektriciteit moet lokale opslag worden gerealiseerd. Een dergelijk project kan dienen als demonstratieproject om te laten zien wat technisch en financieel haalbaar is en de opgedane ervaring en kennis te gebruiken voor andere (grotere) projecten.*
- *Het dak van de loods van de Stichting 'Museum Buurt Spoorweg' (MBS) op het spooreplacement van Boekelo heeft een oppervlak van ongeveer 260 m². Een ideale locatie om zonnepanelen op te leggen. In de directe omgeving liggen kleine bedrijven die de opgewekte elektrische energie zouden kunnen afnemen. De vraag is of het dak de zonnepanelen kan dragen en als dit niet zo is hoe dit kan worden opgelost. Deze ervaring kan weer worden gebruikt bij het realiseren van 'zon op dak' bij andere (bedrijfs-)hallen. Ook kan ervaring worden opgedaan met het distribueren/verkopende en/of opslaan van de opgewekte elektriciteit.*

Referenties

Ref. 1. Ruimtelijke Ambitie Enschede 2050; Bouwsteen Omgevingsvisie, November 2022, Gemeente Enschede.

Ref. 2. Ruimtelijke Toekomstverkenningen; Bouwsteen Omgevingsvisie, November 2022, Gemeente Enschede.

Ref. 3. Toekomstbeeld Enschede; Kader Omgevingsvisie, Augustus 2023, Concept notitie Gemeente Enschede.

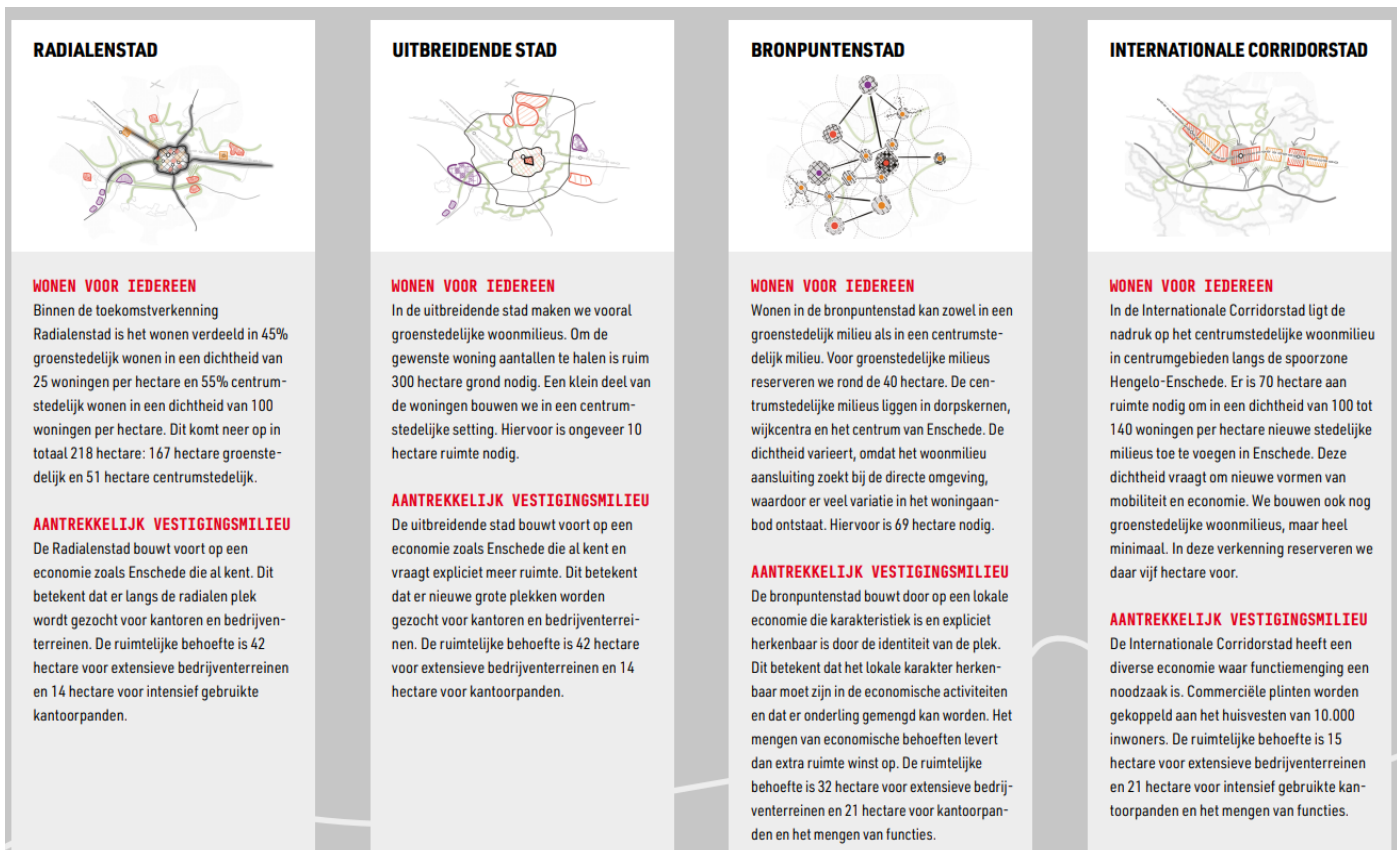
Ref. 4. [Buurt Dorp Boekelo \(gemeente Enschede\) in cijfers en grafieken \(bijgewerkt 2023!\) | AlleCijfers.nl](#) en [Buurt Boekelerveld \(gemeente Enschede\) in cijfers en grafieken \(bijgewerkt 2023!\) | AlleCijfers.nl](#)

Bijlagen

BIJLAGE A (Ref. 2) - Vier mogelijke ruimtelijke toekomsten

De vier mogelijke ruimtelijke toekomsten (verkenningen) beschreven voor de gemeente Enschede over 20 tot 30 jaar zijn (zie ook figuur A1):

- Radialenstad
- Uitbreidende Stad
- Bronpuntenstad
- International Corridorstad

Figuur A1. De vier mogelijke ruimtelijke toekomst (uit Ref. 2)

BIJLAGE B - Bronpunten scenario

In het bronpunten scenario wordt uitgegaan van investeren in meerdere bronpunten (centrumgebieden) zodat binnen een bron de voorzieningen op peil worden gehouden en eventueel uitgebreid. 'De essentie van deze centrumgebieden wordt gevormd door een levendige omgeving met een grote diversiteit aan functies op het vlak van ontmoeten, verblijven, beleven, vermaken en ontspannen. De verschillende centrumgebieden staan op zichzelf, en zijn tevens onderling goed verbonden via wegen en openbaar vervoer'. 'De bronpunten zijn al bestaande kernen met een eigen identiteit. De plekken hebben hun eigen karakter en daar wordt op voort gebouwd.' (uit Ref. 2).

Bronpunten worden voorzien in zowel de stad zelf als in de dorpen, je zou kunnen spreken van Stadsbronnen en Dorpsbronnen die van elkaar verschillen.

- Meer dan een stadsbron, is een dorpsbron levensloopgericht. Jongeren kunnen in hetzelfde bronpunt blijven als ze willen; senioren kunnen hun laatste-stap-verhuizing en de zorgfase in hetzelfde bronpunt doen. Als dat niet zo is, verlies je een belangrijk element van het dorpsgevoel.
- Als je je verplaatst tussen bronpunten in de centrale stad, gebeurt dat via wegen met bebouwing; langs wijken en faciliteiten, afgewisseld met parken en ander groen. In contrast, als je je verplaatst tussen dorpsbronpunten, gebeurt dat via groen buitengebied. Je fietst van bronpunt Boekelo naar bronpunt Enschede-Zuid door natuur, buitengebied, en af en toe een accent van bebouwing (bijvoorbeeld Usselo) die het groen niet doorbreken.
- Een dorpsbronpunt wordt niet stervormig maar blijft compact, waar zelfs bij de uitvalswegen geen "lintbebouwing uitbreiding" ontstaat. Als je het groen aan de randen van de dorpsbronnen niet veilig stelt, wordt op den duur alles langs de verplaatsingslijnen dichtgesmeerd met halfslachtige net-geen-buitengebied-en-net-geen-stad.
- Stadsbronpunten zouden ook een identiteit moeten hebben. Om dit te kunnen bewerkstelligen moet het een omvang en faciliteiten (winkels, scholen, sport, ..) hebben die het mogelijk maakt een 'gemeenschapsgevoel' te kweken. Bronpunt

Enschede-Zuid bijvoorbeeld is te groot om dat gemeenschapsgevoel te vormen. Om dit te kunnen realiseren is het beter om stadsbronnen op (deel-) wijk niveau te realiseren. Het gemeenschapsgevoel kan ook bijdragen aan de vorming van wijkorganen (bronzpuntorganen) en de participatie daarvan in gemeentelijk beleid.

BIJLAGE C - Gebieden

